

LES PLANTES D'ONDARA

Montse Íñiguez

Ferran Miralles

INTRODUCCIÓ.

Hem fet aquest recull de plantes urbanes amb la intenció de mostrar la "riquesa vegetal" que posseeix qualsevol zona urbana. També creguem que és una llavor de tots respectar i conservar-les, ja que d'alguna manera representen a eixe medi ambient tant maltractat per la societat.

També tenim la intenció de que en un futur i gràcies a la vostra ajuda, pugam completar i millorar aquesta mostra.

Els arbres són plantes perennes que tenen arrel, tija (tronc) i fulles, i que fan almenys sis metres d'alçada; però també molts arbusts, igualment llenyosos, amb arrel, tija i fulles poden aplegar a eixa alçada. Per aquesta raó la separació taxant entre arbres i arbusts sempre resulta poc aclaridora.

No obstant, tots tenim una idea intuïtiva del que és un arbre i del que el distingeix d'un arbust; l'arbre té la tija nua, alt -encara que hi hagen moltes excepcions que no ens permeten fer afirmacions rotundes- per damunt del qual es desenrotlla la copa ramosa i coberta de fulles. L'arbust, en canvi, podríem imaginar-lo com una maranya de rames que ixen de la base. Ens quedarem amb aquesta idea encara que siga una mica imprecisa.

Anem a descriure únicament els nostres arbres més comuns. Uns constituïran

espècies autòctones, natural en el nostre país (la carrasca, alguns tipus de pins...), altres són espècies introduïdes, entre les que trobarem algunes subespontaneitzades, és a dir, que no són naturals però que, tras successius cultius s'han acomodat a les condicions ambiental i altres exclusivament cultivades per a la jardineria, alimentació o indústria.

Per a ajudar-no a distingir unes espècies d'altres va a ser-nos de gran utilitat l'observació de la tija, el tipus de ramificació, forma de les fulles, etc. Si comparem per exemple un pi i un ametller, veurem que el pi té aspecte cònic, amb les rames disposades en estrats més o menys distants de la base de la tija i les fulles són aciculars. L'ametller malgrat tot es ramifica més a prop de la base, té la copa més arrodonida i perd les fulles, que són amples, en l'estació desfavorable. Aquests caràcters ens ajuden a separar les dos classes d'arbres que anem a trobar. El pi, amb el seu tipus de ramificació i les seues fulles perennes pertany al grup de les coníferes, l'ametller als planifolis o arbres de fulla ampla.

ÍNDIX DE PLANTES RELACIONADES:

<i>Ailanthus altissima</i> . ARBRE DEL CEL (ailanto)	5
<i>Arundo donax</i> . CANYAR (caña común)	5
<i>Celtis australis</i> . LLIDONER (almez)	6
<i>Ceratonia siliqua</i> . GARROFER (algarrobo)	6
<i>Chamaerops humilis</i> . MARGALLO (palmito)	7
<i>Crataegus monogyna</i> . GARGULLER (majuelo)	7
<i>Citrus aurantium</i> . TARONGER BORD (naranja amarga)	8
<i>Convolvulus althaeoides</i> . CORRETJOLA (correguela)	8
<i>Cupressus sempervirens</i> . XIPRER (ciprés)	9
<i>Cycas revoluta</i> . CYCA	9
<i>Eucalyptus globulus</i> . FEBRER (eucalipto)	10
<i>Ficus carica</i> . FIGUERA o BACORERA (higuera)	10
<i>Laurus nobilis</i> . LLORER (laurel)	11
<i>Mespilus germanica</i> . NISPRER (níspero)	11
<i>Morus nigra</i> . MORERA	12
<i>Nerium oleander</i> . BALADRE (adelfa)	12
<i>Olea europaea</i> . OLIVERA / ULLASTRE (olivo / acebuche)	13
<i>Phoenix dactylifera</i> . PALMERA DATILERA	13
<i>Pinus halepensis</i> . PI BLANC	14
<i>Platanus hybrida</i> . PLATANER (plátano)	14
<i>Populus alba</i> . XOP BLANC o ALBER (álamo o chopo blanco)	15
<i>Populus nigra</i> . XOP NEGRE	15
<i>Punica granatum</i> . MAGRANER (granado)	16
<i>Prunus dulcis</i> . AMETLER (almendro)	16
<i>Quercus coccifera</i> . COSCOLL (coscoja)	17

<i>Quercus ilex</i>. CARRASCA	<u>17</u>
<i>Rubus ulmifolius</i>. ESBARZER (zarzamora)	<u>18</u>
<i>Salix babilonica</i>. SALZE ... (sauce llorón)	<u>18</u>
<i>Ulmus minor</i>. OM (olmo)	<u>19</u>
<i>Vitis vinifera</i>. VINYA / PARRA (vid)	<u>19</u>

Ailanthus altissima **ARBRE DEL CEL (ailanto)**

Arbre de 30 m d'alçada d'escorça prima i clar. Copa més o menys ovada amb fulles caduques i compostes, amb els foliols ovals i puntiaguts que presente un parell de dents a prop de la base.

Encara que és originari de Xina es troba asilvestrat en el nostre territori; molt comú en vores de camins i carreteres.

Arundo donax **CANYAR (caña común)**

El canyar pertany a la família de les gramínies; el blat, la dacsà, la caula, ...

Aquesta "herba" pot aplegar fins als 6 m d'alçada. Posseix un rizoma (tija subterrània), que treu brots anualment, fulles grans, llargues i acintades.

Les flors formen com un plomall terminal. Cal destacar la gran utilitat que tenen les tiges de les canyes.

Celtis australis
LLIDONER (almez)

De port mig, té el troc llis, recte i l'escorça grisenca.

La copa és ampla amb fulles caduques, simples, oval-lanceolades i acabades en una punta aguda; el marge es presenta dentat i són més fosques per l'anvers. De la base del nervi principal parteixen dos nervis secundaris molt grosos.

Els fruits són esfèrics, petits (1 cm) i negrosos; els llidons.

Ceratonia siliqua
GARROFER (algarrobo)

Arbre de fins 10 m, de tronc gris i copa densa. Les fulles són compostes amb nombre parell de foliols -paripinnades- fosques i brillants per l'anvers.

Flors molt petites i que es disposen en raïms. El fruit -la garrofa- s'empra per a l'alimentació del ramat; és una llegum de quasi 20 cm amb llavors brillants.

Chamaerops humilis
MARGALLO (palmito)

És la única palmera autòctona d'Europa. És petita i creix format cepellons compactes.

Fulles palmejades amb làmina en forma de ventall i plegada al llarg dels nervis, el peciol està provist de fots agullons.

Les fulles s'empren per a la fabricació de graneres, cistelles, estores, barrets,...

Crataegus monogyna
GARGULLER (majuelo)

Es un arbret de 2 o 4 m, rara vegada més. L'escorça és llisa i rogenca i les rames presenten fortes espines.

Fulles alternes i caduques, de formes variades, amb lòbuls profunds i de vegades dentats. El fruit és petit, ovoid i roig, molt astringent.

Citrus aurantium

TARONGER BORD (naranja amargo)

Port petit, copa arrodonida i fulles ovals i amples, les flors són blaques i aromàtiques i el fruit -la taronja- amarg, a diferencia del taronger *Citrus sinensis*, amb fruit dolç i fulles de peciol més ample.

La llimera, *Citrus limon* amb fulles dentade i fruit inconfundible també molt cultivada, a l'igual que el mandarinerr, *Citrus deliciosa*, amb rametes espinoses i el pomelo *Citrus paradisi*.

Convolvulus althaeoides

CORRETJOLA (correguela)

Planta vivàs amb tiges nombroses a la base i nombroses ramificacions herbàcies. Tota la planta està coberta de pèls brunencs.

Fulles platejades per ambdues cares i flors rosades, grans i solitaries sobre llargs peducles.

La podem trobar per tot arreu del territori de forma bastant freqüent.

Cupressus sempervirens **XIPRER (ciprés)**

Arbre de 25 a 30 metres, molt cultivat com a ornamental. La seua copa és allargada i estilitzada.

Les fulles tenen forma d'escama.

Es un arbre oriund de Grècia i Creta, s'empra molt en repoblació i jardineria. Es troba molt freqüentment en jardins, parcs i voreres dels horts, formant bardisses.

Cycas revoluta **CYCA**

Aquesta planta és una Gimnosperma, és a dir, que com els pins, no té flors visibles.

Té forma de palmereta, amb la tija robusta i no sol sobrepassar els 2'5 metres d'alçada.

Actualment és molt apreciada i s'empra molt com a planta ornamental en jardineria.

Eucalyptus globulus **FEBRER (eucalipto)**

Espècie extesa degut a les repoblacions, però és natural d'Australia.

Arbre gran fins a 60 m , de tronc llis, blanquinós o grisenc. La copa és allargada i les fulles que són joves, ovades i apegades a les rames, amples; les fulles definitives tenen peciol en forma de corbella.

És una espècie nociva per al sòl i contribueix moltes vegades a la seua degradació pels forts olis que n'hi ha en les seues fulles, essències que danyen també a moltes altres espècies vegetals.

Ficus carica **FIGUERA o BACORERA (higuera)**

És un arbret d'uns 3 a 6 m, amb el tronc gris i llis i copa extesa ampla, amb rames llises primer nues i amb fulles en els extrems, que són grans, 10 a 20 cm, amb 3 o 5 lòbuls amples; presenten peciol i són grosses i aspres, més fosques per l'envers. El peciol i els nervis de la fulla són blanquinosos.

Les flors són molt petites. La fecundació té lloc mitjançant la intervenció d'un insecte que posa els ous a l'interior del receptacle i afavoreix la fecundació creuada; el fruit és una anou i l'infrutescència -figa- es produeix al deformar-se el receptacle quan surten les larves d'aquest insecte.

Alguns fruits es formen a la tardor i són verds, maurant a l'any següent, quan es fan morats o negres. N'hi ha d'altres fruits que es formen a la primavera i mauren a la tardor.

Laurus nobilis **LLORER (laurel)**

És un arbre que aplega en ocasions fins els 20 metres, amb tija recta i d'escorça llisa. La copa és d'un verd molt fosc i bastant densa. Les fulles són persistens, simples i lanceolades; amb les vores senceres, sense pèls i coriàcies d'olor molt forta si es trenquen.

És una planta molt cultivada des de l'antigor i s'empra molt com a ornamental i com a condiment.

Mespilus germanica **NISPRER (níspero)**

Arbret o arbust de fins 6 m. El tronc és gris i en els exemplars vells presenta clevills.

Les rames joves són peludes i les velles poden ser espinoses. Fulles quasi sense peciol, lanceolades i amb pèls pel revers.

El fruit, níspro, és ataronjat i comestible.

Morus nigra

MORERA

La morera no és un arbre molt alt, de 10 a 15 m; però és robust, de tron gros amb la copa arrodonida i ampla i l'escorça negra i clevillada.

Les fulles són simples i ovals, asimètriques, puntiagudes i en forma de cor en la base; són aspres per l'anvers.

El fruit és una drupa pareguda a les freses, els fruits d'un ament queden molt juns, quasi pegats uns a altres formant la "mora".

Existeix altra espècie, *morus alba*, la morera; de fruits llargament pedunculats; les seues fulles s'empren per a l'alimentació dels cucs de seda.

Nerium oleander

BALADRE (adelfa)

Arbust verd durant tot l'any que alcança fins 4 m; tronc amb escorça llisa de color pard-cendrós. Rames joves verdes o més o menys rogenques.

Fulles oposades o verticilades, grosses o coriàcies, amb un nervi central ben marcat. Flors roses o blanques, agrupades.

És freqüent en la zona litoral, on colonitza rambles i cursos d'aigua estacionals.

Planta tòxica, molt emprada en jardineria pel seu bonic aspecte.

Olea europaea

OLIVERA / ULLASTRE (olivo / acebuche)

És un arbret de fins 10-15 m, amb tronc gros i gris i copa arrodonida. Les fulles són simples i persistents, grosses i coriàcies, oval-lanceolades i amb la vora sencera; són de color verd obscures per l'anvers i amb pels blanquinosos pel revers.

Les flors són petites i els fruits -les olives- són de tipus de forma elíptica.

L'ullastre creix espaiet i viu molts anys, és una espècie típicament mediterrània que resisteix la sequera i la calor.

Les plantes cultivades, oliveres, tenen el tron entortit i les fulles lanceolades. Arbre de gran importància econòmica, ja que de les olives obtenim l'oli amb el que cuinem.

Phoenix dactylifera

PALMERA DATILERA

Arbre alt, fins a 40 metres. Té una tija prima, esbelta i recta que en la copa posseix un plomall de fulles grans; erectes les més joves, i que pengen les més velles.

Els seus fruits; els dàtils, amb distintes varietats són molt apreciats per la seua carn blaneta i dolça.

Pinus halepensis

PI BLANC

Arbre de tamany mitjà, 20 a 30 metres. La seua copa és irregular i presenta rames quasi des de la base. Escorça blanquinosa o blanc-platejada.

Les acícules (fulles en forma d'agulles) es presenten normalment en grups de dos, en rares ocasions de 3 o 5. Són molt flexibles i agudes i tenen de 6 a 10 cm.

Les pinyes són ovalo-còniques, allargades i revoltades sobre un peduncle.

És bon conservador del sòl i resisteix condicions adverses.

Platanus hybrida

PLATANER (plátano)

Arbre gran, fins 40 m, amb tronc recte d'escorça gris verdosa que es presenta esgarrada en plaques. La copa és ovalada de rames esteses.

Fulles caduques, palmejades, coriàcies i pubescents, amb tres nervis molt marcats.

Les flors es presenten en aments esfèrics i els fruits en cabassetes també esfèriques.

Cadascú del fruits presenta pels en la base.

El plataner es cultiva molt en els carrers i parcs, sent molt habitual en totes les ciutats ja que soporta els ambients contaminats.

Populus alba

XOP BLANC o ALBER (álamo o chopo blanco)

Arbre de fins 30-35 metres. Tronc gros i escorça blanquinosa que s'enfosqueix més tard i es fa rugosa.

Copa arrodonida. Fulles amb 3 a 5 lòbuls, són blanques pel revés i verd intens per l'anvers. Llargament pedunculades.

Es troba de manera natural en sòls fecs i en zones humides, o que estan a prop de rius i barrancs.

Populus nigra

XOP NEGRE

Pot tindre fins 30 m. d'alçada, el tonc és recte girsis en principi, després presenta costelles negoses i una sèrie de bultos molt característics.

La copa és ovado-cònica i esta molt ramificada.

Les fulles són una mica triangulars o romoidals, asserrades, amb el magre translúcid, els pedúncles son llargs.

El trobaren en vores de barrancs i vagues, a prop d'oms.

Punica granatum
MAGRANER (granado)

Arbre petit de fins 5 m. Tronc erecte i copa ramosa. Fulles simples i penjolloses oval-lanceolades, lluentes.

Les flors són molt cridaneres, amb sèpals rojosos i pètals de color roig intens.

El fruit, la magrana, té moltes llavors roges incloses en una pulpa aquosa, tancades en una escorça grossa i aspra.

D'orige oriental s'ha cultivat com a frutal i apareix de vegades asilvestrat.

Prunus dulcis
AMETLER (almendro)

Arbre de 10 a 12 m d'orige oriental. L'escorça s'oscureix i clevilla a la maduresa i les rames, en el cas dels cultivats, són espinoses.

Les fulles són simples, alternes, lanceolades i amb els marges aserrats, es presenten generalment doblades sobre el nervi central.

Floreix molt prompte, des de gener fins a març, les flors naixen abans que les fulles i són blanques o rosades.

El fruit -l'ametla- és peluda, la llavor -ametlío- és comestible.

Quercus coccifera **COSCOLL (coscoja)**

Sol tindre port arbustiu, de 2 a 4 m; rara vegada fa major alçada.

El tronc és més o menys tortuós i gris suportant una copa densa i arrodonida. Les fulles són persistents de forma oval a oblonga, coriàcies i prou lustroses, amb vores dentades i punxoses i 2-4 cm de longitud.

Les bellotes són ovals de 1 a 3 cm, amb una cúpula d'escates punxoses i pubescents arrodonides.

És un arbre característic del nostre paisatge. En les fases de degradació del carrascar el coscollar és la substitució característica.

Quercus ilex **CARRASCA**

La carrasca és l'arbre típic dels climes mediterranis, amb pluges en primavera i tardor i estius secs i calurosos.

És un arbre fort de fins 20 o 25 m, amb el tronc més o menys tort de jove i després recte i cilíndric. L'escorça es grisàcia i la copa arrodonida i densa.

Les fulles, perennes, són simples i de disposició alterna. Són grosses, ovals o una mica laceolades amb pèls grisos en l'envés. Marge sencer o dentat. Els nervis estan molt marcats en l'envés i presenten de 7 a 11 parells de nervis secundaris que formen

un angle molt obert amb el principal.

El fruit, l'aglà -bellota-, presenta una cúpula pilosa més o menys grisàcia, la froma de la cúpula varia i la bellota, de 2 a 3 cm és marró i brillant.

Ubicació: actualment sols al cim de Segària; on ha pogut lliurar-se dels incendis.

Rubus ulmifolius **ESBARZER (zarzamora)**

L'esbarzer és un arbust que tothom coneix pels seus apetitosos fruits, forma masses impenetrables per les múltiples espines que posseix.

Floreix de maig a setembre. Les mores consitueixen un recurs alimentici de primer ordre per als animallets, sobretot per a les aus.

Salix babilonica **SALZE ... (sauce llorón)**

És un arbre no molt alt; medeix de 10 a 12 metres, de vegades més. El tronc és fosc. Es caracteritza sobretot per les seues rames, que són llargues, colgants i flexibles; de vegades aplegen a tocar el sòl.

Les fulles són linear-lanceolades i puntiagudes, amb el marge lleugerament asserrat.

El seu orige és asiàtic i es cultiva com a ornamental.

Ulmus minor

OM (olmo)

D'uns 15 a 20 m, té la tija recta i l'escorça negrosa. La seua copa és oval, més o menys allargada i les rames llargues i erectes.

Les fulles són simples i penjolloses, ovades, asimètriques en la base i amb la vora aserrada, puntiagudes.

Requereix sòls frescs i clima temperat; el trobarem junt als xops en les ribes dels rius.

Vitis vinifera

VINYA / PARRA (vid)

La vinya és un arbust de tija més o menys torta, les seues rames posseeixen nombrosos circells, que li permeten encaramar-se per als voltants.

La podem trobar de forma silvestre o cultivada.

La seua fruita és el raïm, en les distintes varietats, i del qual s'extrau el vi. Planta de gran importància econòmica.